

A 19-20. század demográfiai folyamatai Bonyhád példáján (1850–1941)

A kutatás helyszínének kiválasztását és a vizsgálat kezdő- és végpontjának meghatározását is döntően befolyásolták a forrásadottságok és a város lakosságának összetételét befolyásoló események. Bonyhád az 1700-as évek elején magyar lakosságú település volt, mely a 18. század folyamán nagyszámú német telepesnek is otthont adott. Ez a folyamat alapvetően határozta meg a lakosság összetételét a 20. század közepéig. A második világháborút követően a németek kitelepítése – és a zsidók háború alatti deportálása – következtében a lakosság összetétele gyökeresen változott meg, mely jelen kutatás évszázadot felölelő vizsgálatának végpontját jelöli ki.

Az elemzés jellegéből fakadóan a két fő forráscsoportot a népszámlálási anyagok és az anyakönyvek képezik, az első a népesség adott pillanatban való állapotáról ad egy rendkívül részletes képet, míg a népmozgalmi adatok segítségével egyének, családok és generációk válnak nyomon követhetővé. Rendkívül szerencsés módon Bonyhád esetében fennmaradtak az 1850-es, 1857-es és az 1869-es népszámlálás egyéni felvételi ívei, 1880-tól 1941-ig pedig a KSH által elkészített hivatalos népszámlálási összesítések képezik az elemzés forrásbázisát. Az egyéni motivációkat, döntéseket és a generációk közötti változásokat az anyakönyvi adatok segítenek részletesebben megismerni, melyek a bonyhádi családtörténeti könyvvel együtt használva megfelelő alapot nyújtanak a családi kapcsolatok feltérképezéséhez. Az anyakönyvek és népszámlálások egyéb, kiegészítő forrásokkal együtt, lehetőséget biztosítanak az egyéni döntések körülményeinek megismerésére és megértésére, a különböző gazdasági helyzetben lévő családok motivációinak feltérképezésére, az esetlegesen a nemzetiségi vagy felekezeti különbségből fakadó eltérő minták vizsgálatára. Ez a komplex vizsgálat hozzájárulhat Bonyhád népességének és a település példáján keresztül a 19-20. századi társadalom változásainak alaposabb megismeréséhez.